

ธรรมานุศาสน์

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

ธรรมานุศาสน์ มงคลที่ ๗ เป็นพหูสูต – ปัญญาเพิ่มพูนเกียรติคุณ

ปัญญาเป็นเครื่องวินิจฉัยข้อความที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา ปัญญาเป็นเครื่องเพิ่มพูนเกียรติคุณ และชื่อเสียง นรชนในโลกนี้ ประกอบด้วยปัญญาแล้ว ย่อมหาความสุขได้ ในท่ามกลางความทุกข์ที่เกิดขึ้น หากทำใจหยุดนิ่งถูกส่วนย่อมเข้าถึงได้ มีวาระพระบาลีใน ขุททกนิกาย เตสกุณชาดก ว่า

"ปัญญา สุตวินิจฉัยนี ปัญญา ลีโลกวฑฒโน
ปัญญา สทิตโต นโร อธิ ทุกเข สุขานิ วินทติ

ปัญญาเป็นเครื่องวินิจฉัยข้อความที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา ปัญญาเป็นเครื่องเพิ่มพูนเกียรติคุณ และชื่อเสียง นรชนในโลกนี้ ประกอบด้วยปัญญาแล้ว ย่อมหาความสุขได้ ในท่ามกลางความทุกข์ที่เกิดขึ้น"

ในภาวะที่บ้านเมืองกำลังสับสน เราต่างรอว่า ใครจะเป็นผู้มีสติปัญญาเข้ามาแก้ไขสถานการณ์ บ้านเมือง เพื่อให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤติ นำพาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง รวมทั้งช่วยโอบอุ้มคุ้มครอง โลกให้สงบสุขร่มเย็น ในยามที่มีเหตุการณ์คับขัน ผู้มีปัญญาเท่านั้น ที่จะนำพาตนและผู้อื่น ให้พ้นจากความทุกข์ไปได้ ถึงแม้จะมีเรื่องร้ายแรงเกิดขึ้น ผู้มีปัญญาย่อมสามารถเปลี่ยนให้กลายเป็นดี ด้วยจิตใจ ที่สุขุมเยือกเย็น เป็นสมาธิ มีสติมั่นคง ผู้ที่ทำอย่างนี้ได้ นั่น ต้องเป็นผู้ที่ฝึกฝนใจ จนกระทั่งมีใจสงบ หนักแน่นดีแล้ว ดังเช่นในสมัยพุทธกาล เหล่าพระสนมของพระเจ้าปเสนทิโกศล นั่งสนทนากันว่า การบังเกิดขึ้นของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก แม้พวกเราถึงความถึงพร้อมด้วยสมบัติ ต่าง ๆ ทว่าไม่มีโอกาสได้ไปวัดฟังธรรมเหมือนกับบุคคลทั่วไป เพราะต้องคอยปรนนิบัติรับใช้พระราชา ทั้งยังต้องดูแลความเรียบร้อยภายในพระราชวังด้วย จึงพากันไปกราบทูล ขอให้พระราชาทรงนิมนต์ พระภิกษุ มาแสดงธรรมภายในพระราชวัง ด้วยเห็นว่า เป็นโอกาสดีที่จะได้ฟังธรรม เพื่อเพิ่มพูนสติปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไป พระราชาทรงอนุโมทนาในกุศลเจตนาของพวกนาง แล้วทรงถามว่าอยากฟังธรรมจากภิกษุ รูปใด พวกนางได้ปรึกษากัน แล้วกราบทูลขอฟังธรรมจากท่านพระอานนทเถระ เนื่องจากท่านเป็นผู้ ทรงธรรม เป็นพหูสูต ทรงจำคำสอนที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้อย่างยอดเยี่ยม พระราชาจึงเสด็จไปเฝ้า พระบรมศาสดา เพื่อทรงนิมนต์พระอานนท์ให้มาแสดงธรรม พระอานนท์ท่านเคยเป็นเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน มาก่อน รู้ธรรมเนียมของคนในวังเป็นอย่างดี สามารถประคองศรัทธาของพระราชาและคนในวังได้ พระบรมศาสดาจึงทรงอนุญาต ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา พระอานนท์ได้ไปแสดงธรรมให้กับเหล่าสนมกำนัล

ของพระราชา ท่านสามารถวางตัวได้อย่างเหมาะสม และแสดงธรรมได้อย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์ไม่มีที่ติ จนเป็นที่ศรัทธาเลื่อมใสของชาววัง

วันหนึ่ง ดวงแก้วมณีของพระราชาหายไป พระราชาจึงรับสั่งกับพวกอำมาตย์ให้สืบสวนหาคนขโมย พวกอำมาตย์เที่ยวค้นหาจนทั่วพระราชวังก็ไม่พบ จึงคาดคั้นเอาความจากข้าราชการบริพาร ตั้งแต่สนมกำนัล เป็นต้นไป ทำให้เดือดร้อนกันทั่วหน้า แต่ไม่มีใครยอมรับว่าเป็นผู้ขโมยไป แม้พระราชาจะมีที่ปรึกษา ข้าราชการแผ่นดิน ผู้มีฝีมือเยี่ยมมากมายมาช่วยกัน ก็ไม่สามารถนำแก้วมณีกลับคืนมาได้ ในวันนั้น พระอานนทเถระเข้าสู่พระราชวัง เพื่อแสดงธรรมตามปกติ ท่านสังเกตเห็นว่า ทุกคนไม่ค่อยยิ้มแย้ม แจ่มใส เหมือนมีเรื่องกังวล และไม่ค่อยตั้งใจฟังธรรมเหมือนเช่นเคย จึงได้ถามเรื่องราวที่เกิดขึ้น เมื่อทราบเรื่อง ก็ปลอบใจทุกคนว่า "อย่าได้วิตกไปเลย อีกไม่นานจะได้แก้วมณีกลับคืนมา" พระอานนท์ สอบถามเรื่องที่เกิดขึ้นกับพระราชาว่า "มหาบพิตรจริงหรือที่แก้วมณีของพระองค์หายไป" พระราชา รับสั่งว่า "พระคุณเจ้าผู้เจริญ แก้วมณีได้หายไปจริง ๆ โยมสั่งให้สอบสวนทุกคนที่เข้ามาภายใน พระราชวัง แต่ก็ไม่มีใครยอมรับสารภาพ แม้เราสั่งให้จับคนข้างในทุกคน ถึงจะทำให้ลำบากขนาด ไหน จนกระทั่งบัดนี้ ยังไม่มีใครเอาแก้วมณีมาคืนเลย" พระเถระจึงแนะนำวิธีการว่า "อุบายที่จะได้แก้วมณีคืนมา โดยไม่ต้องให้มหาชนลำบากนั้นพอมีอยู่ ถ้าพระราชาทรงสงสัยใคร ก็ให้นำคนเหล่านั้นมา แล้วให้ฟอนฟางไปคนละฟอน บอกพวกเขาว่า ในเวลาใกล้รุ่งให้นำฟอนฟางมาโยนไว้ที่หน้าประตูวัง ถ้าผู้ใดเป็นคนเอาไป เขาจะชุกแก้วมณีไว้ในฟอนฟาง ด้วยวิธีการนี้ ก็จะได้แก้วมณีกลับคืนมา"

พระราชารับสั่งให้ทำตามที่พระเถระแนะนำไว้ทุกประการ แต่ก็ยังไม่มีใครนำแก้วมณีมาคืน พระเถระจึงแนะนำวิธีต่อไปว่า ให้ตั้งตุ่มใหญ่ไว้ในที่กำบังในท้องพระโรง ตักน้ำใส่ให้เต็มแล้วกั้นม่านบังไว้ จากนั้นให้คนที่เป็นผู้ต้องสงสัยเข้าไปในม่านที่ละคน ให้ล้างมือในตุ่มน้ำแล้วเดินออกมา พระราชาก็รับสั่ง ให้ทำตามกุศโลบายของพระเถระ

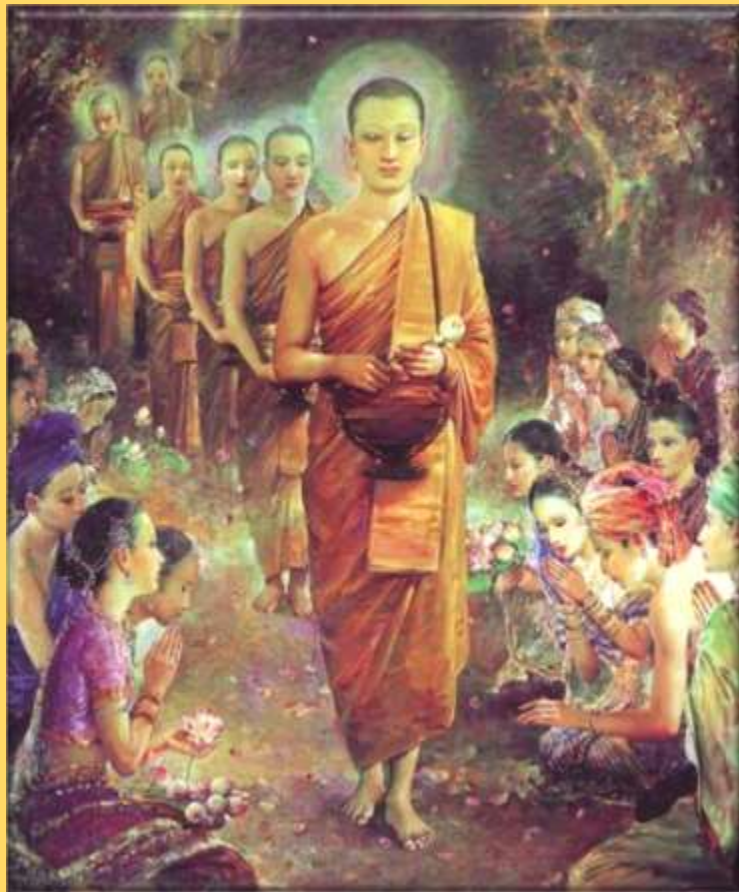
ต่อมา คนที่ขโมยแก้วมณีไปได้คิดว่า "พระเถระเป็นผู้มีเมตตา และฉลาดในการสืบสวน ด้วยสันติวิธี ไม่ปรารถนาประทุษร้ายใคร ให้ได้รับความเดือดร้อน หากเราไม่รับนำแก้วมณีมาคืน ไม่ซำก็ต้องถูกพระราชาจับได้แน่" เมื่อคิดได้อย่างนี้แล้ว จึงได้นำแก้วมณีหย่อนลงในตุ่ม ในขณะที่กำลัง ล้างมือ เมื่อทุกคนเดินออกจากม่านหมดแล้ว พวกราชบุรุษได้นำน้ำในตุ่มไปเททิ้ง ได้พบแก้วมณี จึงนำมา ถวายแด่พระราชา พระราชาทรงชื่นชมพระเถระว่าเป็นผู้มีปัญญาเฉียบแหลม ฉลาดทั้งทางโลก และทางธรรม สามารถนำแก้วมณีกลับคืนมาได้ โดยไม่ต้องให้มหาชนลำบาก แม้ผู้ถูกกล่าวหาที่พากัน ยินดีว่า ได้พ้นจากคำครหาเพราะพระเถระ เกียรติคุณของพระเถระได้ฟุ้งขจรไปทั่วพระนคร มหาชน ต่างพากันเลื่อมใสและยกย่องท่านว่า เป็นผู้ฉลาดในการตัดสินคดีความด้วยสันติวิธี ไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ได้รับความกระทบกระเทือนเดือดร้อน นับเป็นสุดยอดวิธีในการแก้ไขปัญหาด้วยสติปัญญา แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทรงสรรเสริญพระอานนท์ว่าเป็นยอดพหูสูต ผู้มีปัญญาลึกล้ำ เพราะฉะนั้น

เมื่อมีปัญหาเรื่องใดเกิดขึ้น ให้ใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองเรื่องราวที่เกิดขึ้น ด้วยใจที่สงบเยือกเย็น ปัญหาทั้งหลายนั้นมีไว้ให้แก้ ไม่ได้มีไว้ให้กลุ้ม จงแก้ไขปัญหาคด้วยปัญญา ดวงปัญญาจะเกิดเมื่อทำให้หยุดนิ่ง พอใจหยุดนิ่งถูกส่วน จะเข้าถึงดวงธรรมสุขใสสว่างอยู่ในกลางตัว เข้าถึงดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา ไปตามลำดับ ดวงปัญญานี้แหละที่สามารถแก้ไขปัญหาคได้ทุกเรื่อง ยิ่งใจใสละเอียด ปัญญา ยิ่งละเอียดลึกซึ้ง ความรู้ความเห็นกว้างไกล ทำให้การตัดสินใจ ถูกต้อง มีวินิจฉัยไม่ผิดพลาด

เอกสารประกอบบทความ :

พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาหมกุฎราชวิทยาลัย ยโสขสูตร มหาสารชาดก เล่ม ๕๖ หน้า ๓๒๔

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
คณอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ